

HRVATSKI
institut za
POVIJEST

Znanstveni skup

Dr. Franjo Tuđman
Ž I V O T I N A S L I J E Ć E

Zagreb, 5. i 6. svibnja 2022.

Dvorana Jure Petričevića Matice hrvatske

**Program znanstvenoga skupa
Dr. Franjo Tuđman – život i naslijeđe**

Zagreb, 5. i 6. svibnja 2022.

Dvorana Jure Petričevića Matice hrvatske

Četvrtak 5. svibnja 2022., prijepodne

Pozdravni govori (9:30 – 10:00)

Panel 1 (10:00 – 11:15)

1. Zorislav Lukić, Matica hrvatska
Ideja hrvatske državnosti u radovima Franje Tuđmana u izdanjima Matice hrvatske za vrijeme Hrvatskoga proljeća 1967. – 1971.
2. dr. sc. Josip Mihaljević, Hrvatski institut za povijest
Je li Franjo Tuđman bio „treća liga” u Hrvatskome proljeću?
3. dr. sc. Domagoj Knežević, Hrvatski institut za povijest
Franjo Tuđman i dvije peticije za oslobađanje političkih zatvorenika iz 1980.
4. Božidar Petrač, Matica hrvatska
Franjo Tuđman i Društvo književnika Hrvatske

Pauza za kavu (11:15 – 11:35)

Panel 2 (11:35 – 12:30)

1. dr. sc. Ivan Tepeš, Hrvatska matica iseljenika
Djelovanje Franje Tuđmana u Matici iseljenika Hrvatske
2. dr. sc. Marin Sopta, Zagreb
Dr. Franjo Tuđman i Hrvatski narodni otpor
3. doc. dr. sc. Wollfy Krašić, Fakultet hrvatskih studija
Prilog poznavanju odnosa hrvatske političke emigracije prema Franji Tuđmanu i Hrvatskoj demokratskoj zajednici: primjer Hrvatske republikanske stranke (1981. – 1991.)

Pauza za ručak (12:30 – 14:00)

Četvrtak 5. svibnja 2022., poslijepodne

Panel 3 (14:00 – 15:30)

1. dr. sc. Frano Stojić, Glavni stožer OS RH i dr. sc. Zdravko Matić,
Hrvatsko vojno učilište „Dr. Franjo Tuđman”
Tuđmanov put od razumijevanja do primjene vojne znanosti
2. dr. sc. Ivan Rogić, Zagreb
Događajna polja i uporišta Tuđmanova djelovanja u razdoblju 1991. – 1999.
3. akademik Davorin Rudolf, HAZU
Stvaranje države Hrvatske 1991.
4. dr. sc. Julija Barunčić Pletikosić i dr. sc. Ivan Radoš, HMDCDR
Franjo Tuđman i međunarodna zajednica od proglašenja samostalnosti Republike Hrvatske 25. lipnja 1991. do međunarodnoga priznanja 15. siječnja 1992.
5. izv. prof. dr. sc. Ivica Miškulin, Hrvatsko katoličko sveučilište
„Nein!” i „No!?”: Franjo Tuđman i Plan Z-4
6. dr. sc. Ante Nazor, HMDCDR
Franjo Tuđman i Bosna i Hercegovina

Petak 6. svibnja 2022., prijepodne

Panel 4 (10:00 – 11:30)

1. mr. sc. Tatjana Tomaić, Institut društvenih znanosti Ivo Pilar
Dr. Franjo Tuđman i Istra
2. doc. dr. sc. Velimir Veselinović, Sveučilište u Zagrebu
Franjo Tuđman i pravaši
3. prof. dr. sc. Krešimir Čosić, specijalni savjetnik dekana,
Fakultet elektrotehnike i računarstva, Sveučilište u Zagrebu
Akademija nacionalne sigurnosti: Dr. Franjo Tuđman
4. Nenad Grgurica, dipl. oecc., Carinska uprava Republike Hrvatske
Odluke predsjednika Franje Tuđmana vezane uz carinski sustav u Domovinskom ratu i reintegraciji hrvatskoga Podunavlja
5. dr. sc. Sandra Cvikić, Institut društvenih znanosti Ivo Pilar
Detuđmanizacija: discipliniranje hrvatske demokratizacije

Zatvaranje skupa

Ručak za sudionike skupa

Sažetci izlaganja znanstvenoga skupa
dr. Franjo Tuđman – život i naslijeđe

Ideja hrvatske državnosti u radovima Franje Tuđmana u izdanjima Matice hrvatske za vrijeme Hrvatskoga proljeća 1967. – 1971.

Nakon napuštanja Instituta za historiju radničkog pokreta Hrvatske Franjo Tuđman pro našao je prostor za svoje društveno i znanstveno djelovanje u Matici hrvatskoj. U 2. broju časopisa Matice hrvatske *Kritika* 1968. objavio je rad „Velike ideje i borba malih slaven- skih naroda za nacionalnu slobodu”. U Matičinu časopisu *Kolo* br. 8 1968. Tuđman je obja- vio tekst „Raspore o uzrocima sloma monarhističke Jugoslavije i o pretpostavkama razvitka narodnooslobodilačke borbe u Hrvatskoj” o neravnopravnom statusu Hrvatske u Kralje- vini Srba, Hrvata i Slovenaca / Jugoslaviji između dva svjetska rata. U knjizi *Velike ideje i mali narodi*, objavljenoj u Matici hrvatskoj 1969., nalazi se i njegov tekst „Enciklopedijski prikaz povijesti SFRJ”. U 14. broju *Kritike* 1970. objavljen je Tuđmanov članak „Hrvatska politika u prvim godinama borbe protiv vidovdanskog centralističko-hegemonističkog poretka”. U *Kritici* je 1971. objavio članak „Kulturna integracija i mali narodi u povijesti”, u kojem je iznio važnost kulturne integracije malih naroda. U časopisu dubrovačkoga ogranka Matice hrvatske *Dubrovnik* iste je godine objavio tekst priređen za planirani, ali neodržani Kongres hrvatske kulture, u kojem je isticao presudnu važnost razvijanja i učvršćivanja nacionalne svijesti naroda. Sudjelovao je i u pokretanju *Hrvatskoga tjednika*, novina Matice hrvatske, te je za prvi broj, objavljen 16. travnja 1971., napisao dio Proslava. U prvom broju *Hrvatskoga tjednika* započeo je i seriju svojih članaka „Hrvatski pogledi o uređenju južnoslavenske zajednice”, u kojima je najveći prostor davao pitanjima hrvatske državnosti. U povodu stote obljetnice rođenja Stjepana Radića Tuđman je u lipnju 1971. u *Hrvatskom tjedniku* objavio članak „Živi Radić”, u kojem je u kratkim crtama dao naj- važnije naglaske Radićeva političkoga djelovanja. Tijekom 1971. govorio je na petnaestak skupova u ograncima Matice hrvatske. Bio je član Upravnoga odbora Matice hrvatske, predsjednik Komisije za povijest i član Komisije za ustavna pitanja Matice hrvatske. Izvori za rad nalaze se u arhivu Matice hrvatske i Hrvatskom državnom arhivu.

Životopis

Zorislav Lukić diplomirao je povijest i etnologiju 1984. na Filozofskom fakultetu u Za- grebu. Autor je knjige *HSS u borbi za hrvatsku samostalnost do 1941.*, objavljene 2021. Suautor je, sa Stjepanom Damjanovićem, elektroničke knjige *Matrix Croatica 1842-2017*, objavljene 2021. na engleskom jeziku; tekst kao članak „One Hundred Seventy-Five Years of Matica hrvatska (1842-2017)” objavljen je u časopisu *Journal of Croatian Studies* (br. 50, New York, 2018.). Autor je članka „Odnos Matice hrvatske i Saveza komunista Hrvatske u Hrvatskom proljeću”, prihvaćenog za zbornik radova sa znanstvenoga skupa *Hrvatsko proljeće održanog 2021.* Urednik je knjiga *Hrvatski identitet, Represija i zločini komunističkog režima u Hrvatskoj, 110 godina Hrvatske seljačke stranke, 1914. – prva godina rata u Trojednoj Kraljevini i Austro-Ugarskoj Monarhiji.*

Je li Franjo Tuđman bio „treća liga” u Hrvatskome proljeću?

Heterogeni hrvatski reformski pokret koji se razvijao šezdesetih godina 20. stoljeća kulminirao je 1971. dotad nezamislivim zahtjevom za redefiniciju položaja Hrvatske i Hrvata u ondašnjoj socijalističkoj jugoslavenskoj federaciji. Prilikom pedesete obljetnice vrhunca i sloma Hrvatskoga proljeća, 2021. objavljeni su različiti zbornici, knjige i časopisi, održani brojni znanstveni i stručni skupovi, javna predavanja, ali i medijske debate posvećene rasvjetljavanju i memoriranju toga povijesnog fenomena. Jedna od prijepornih točaka u polemikama jest ona koja govori o važnosti pojedinih aktera Hrvatskoga proljeća. U debatama se spominjao i Franjo Tuđman, čija se uloga u tom reformskom pokretu uglavnom smatrala marginalnom. Štoviše, neki povjesničari tvrde da je Tuđman u Hrvatskome proljeću bio „druga liga” (dr. sc. Hrvoje Klasić), a neki od aktera (Ivan Zvonimir Čičak) da nije bio ni to, nego da je bio „treća liga”, implicirajući da je Tuđmanova uloga bila gotovo beznačajna. Temeljeći se na odnedavno dostupnim izvorima jugoslavenskih sigurnosno-obavještajnih službi, kao i dubljoj povijesnoj kontekstualizaciji dosadašnjih spoznaja, u ovom radu prikazuje se Tuđmanova uloga u Hrvatskom proljeću. Autor zaključuje ne samo da je ona bila mnogo veća, nego da je Tuđman jedan od začetnika cjelokupnoga hrvatskoga nacionalnog pokreta.

Životopis

Josip Mihaljević osnovnu školu i gimnaziju završio je u Livnu, a titulu diplomiranoga povjesničara i profesora povijesti stekao je na Filozofskom fakultetu u Zagrebu, na kojem je 2015. obranio i doktorsku disertaciju *Odnos vlasti i pojedinca u Hrvatskoj od 1958. do 1972.* Primarno područje njegova znanstvenoga interesa je hrvatska i jugoslavenska povijest druge polovine 20. stoljeća. Od 2009. zaposlen je u Hrvatskom institutu za povijest i sudjeluje u radu više znanstvenih projekata. Od 2015. do 2017. bio je vanjski suradnik Hrvatskih studija Sveučilišta u Zagrebu, a od 2015. predaje na Hrvatskom katoličkom sveučilištu u Zagrebu, na kojem izvodi kolegij Ideologija i praksa komunizma u povijesnoj perspektivi. Godine 2016. izabran je u zvanje znanstvenoga suradnika, a 2017. u nastavno zvanje docenta. Autor je i voditelj emisije *Povijesne kontroverze* na Trećem programu Hrvatskoga radija, za koju je 2019. nagrađen nagradom „Vjekoslav Klaić” za popularizaciju povijesti. Scenarist je dokumentarne serije Hrvatske radiotelevizije *Hrvatsko proljeće 1971.* (2021.).

Franjo Tuđman i dvije peticije za oslobađanje političkih zatvorenika iz 1980.

U političkom kontekstu koji je determinirala smrt neprikosnovenoga vladara komunističke Jugoslavije Josipa Broza Tita, zagrebačkoj odvjetnici Dafinki Večerina došao je 30. svibnja 1980. beogradski odvjetnik Nikola Barović s prijedlogom za potpisivanje peticije u kojoj bi se zatražila amnestija političkih zatvorenika, a koju bi zajednički potpisali zagrebački i beogradski disidenti i potom ju predali Predsjedništvu Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije te možda predsjedniku Sjedinjenih Američkih Država Jimmyju Carteru ako dođe u posjet Jugoslaviji. Među zagrebačkim disidentima kao potpisnici bili su predviđeni Marko Veselica, Franjo Tuđman, Vlado Gotovac i Dafinka Večerina.

No, tijekom ljeta 1980. sudbina peticije u zagrebačkim disidentskim krugovima poprimila je neočekivan tijek, a sve će uključivati ofenzivno djelovanje Službe državne sigurnosti i nove probleme za najistaknutije hrvatske disidente: Franju Tuđmana, Marka Veselicu, Vladu Gotovca te mladoga studenta Dobroslava Paragu. Glavno je težište ovoga rada u osobnom pogledu Franje Tuđmana na sve okolnosti i namjere svih aktera uključenih u događaje oko te peticije.

Životopis

Domagoj Knežević znanstveni je suradnik zaposlen u Hrvatskom institutu za povijest. Polje znanstvenoga interesa mu je suvremena politička povijest, odnosno poblize pitanje raspada Jugoslavije i demokratske promjene te Domovinski rat. Doktorirao je 2015. na temu *Hrvatska demokratska zajednica od osnivanja do raskida s Jugoslavijom*. Nakon dodatnoga znanstvenog istraživanja, 2020. objavio je znanstvenu monografiju *Hrvatska demokratska zajednica od osnivanja do raskida s Jugoslavijom*. Autor je i recenzent brojnih znanstvenih i stručnih radova te izlagač na brojnim znanstvenim skupovima, javnim skupovima i tribinama, a usto je sudjelovao u snimanju dokumentarnih serijala *Rat prije rata*, *Predsjednik*, *Priznanje Hrvatske* i *Hrvatsko proljeće*.

Uz primarno znanstvenu domenu rada, od 2020. angažiran je i kao savjetnik ministra vanjskih i europskih poslova za pitanja Bosne i Hercegovine i Hrvata u susjednim državama te političkih pitanja vezanih za problematiku Domovinskoga rata.

Franjo Tuđman i Društvo književnika Hrvatske

Dr. Franjo Tuđman, prema povijesnim izvorima (Dnevnik rada DHK-a od 1968. do 1994., koji se čuva u Arhivu Društva hrvatskih književnika), postao je članom Društva na sjednici Upravnoga odbora DHK-a za vrijeme svoje turneje po okolici Dubrovnika od 18. do 23. listopada 1970. Na sjednici održanoj 19. listopada u 11 sati u Kneževu dvoru u Dubrovniku, među ostalima, primljen je zajedno s Jurom Ujevićem, Antom Sekulićem, Stijepom Mijovićem Kočanom, Jakovom Kopilovićem, Slavkom Goldsteinom i Vladimirom Devideom. Iako je pažljivo pratio što se događa u Društvu književnika Hrvatske i njegove posebne odnose s nekim uglednim književnicima, njegovo djelovanje u samom Društvu sedamdesetih i osamdesetih godina nije bilo osobito vidljivo i nije imao nekih posebnih funkcija. No u drugoj polovini osamdesetih godina, osobito u vrijeme rasprava o promjenama čl. 138. Ustava Socijalističke Republike Hrvatske o nazivu jezika kojima se htjela izbrisati formulacija: „U SR Hrvatskoj u javnoj je upotrebi hrvatski književni jezik, standardni oblik narodnog jezika Hrvata i Srba u Hrvatskoj”, opire se takvu ustavnom rješenju i aktivno sudjeluje u raspravama koje su išle u prilog neotuđivom pravu hrvatskoga naroda da svoj jezik naziva njegovim imenom, zauzimajući se za tada postojeću ustavnu odredbu o hrvatskom književnom jeziku koji je u javnoj upotrebi u tadašnjoj Hrvatskoj. Osim toga, na njegovu inicijativu kao člana Društva 28. veljače 1989. održana je tribina Društva književnika Hrvatske koju je vodio književnik Stjepan Čuić, gdje se raspravljalo o demokratizaciji i oživljavanju kulturnoga i društvenoga života, o potrebama osnivanja političke stranke s ciljem realizacije prvih poslijeratnih višestranačkih izbora, neovisnoga časopisa i tjednika za kulturna i društvena pitanja. U svojim političkim istupima zauzima se za izmjenu imena Društva književnika Hrvatske u Društvo hrvatskih književnika, pod kojim je Društvo 1900. i bilo osnovano. U lipnju 1992. Društvo hrvatskih književnika organiziralo je u svojim prostorijama proslavu 70. obljetnice rođenja svojega člana dr. Franje Tuđmana, predsjednika Republike Hrvatske, na kojoj su govorili predsjednik Društva Nedjeljko Fabrio, Nedjeljko Mihanović i Vinko Nikolić. Tijekom Domovinskoga rata predsjednik Tuđman je u nekoliko navrata posebno primao članove Društva, želeći čuti njihova promišljanja i o tadašnjim vrlo složenim političkim zbivanjima i o njihovim viđenjima unaprijeđenja književnoga i kulturnoga života u demokratskoj Hrvatskoj. Godine 1998., na molbu Upravnoga odbora Društva hrvatskih književnika, primio je izaslanstvo Društva i prihvatio pokroviteljstvo proslave njegove 100. obljetnice.

Životopis

Božidar Petrač završio je 1975. studij komparativne književnosti, talijanskoga jezika i književnosti i francuskoga jezika i književnosti na Filozofskome fakultetu u Zagrebu, gdje je od 1976. do 1990. radio u Nacionalnoj i sveučilišnoj biblioteci. Bio je lektor na Jagelonskom sveučilištu u Krakovu (1985. – 1987.), zastupnik u Hrvatskom saboru (1990. – 1995.), savjetnik predsjednika Republike Hrvatske (1991. – 1992.), glavni urednik *Vjesnika* (1993). Glavni je urednik u nakladničkom poduzeću Alfa. Od 2011. do 2017. bio je predsjednik Društva hrvatskih književnika. Objavljuje studije, eseje, književne kritike i pjesme. Osobito prati hrvatsku književnost duhovnoga nadahnuća, a sastavio je i više antologija hrvatskoga duhovnog i domoljubnog pjesništva. Djela: *Futurizam u Hrvatskoj: dossier* (1995.), *Dani kušnje: poema* (2001.), *Jakovljeve ljestve hrvatske lirike* (2003.), *Različiti književni svjetovi* (2006.), *Na tuđim tragovima* (2009.), *Hrvatski književni panoptikum* (2013.) i dr.

Djelovanje Franje Tuđmana u Matici iseljenika Hrvatske

Franjo Tuđman u Matici iseljenika Hrvatske djelovao je od 1964. do 1968. godine. U prvom mandatu, od 1964. do 1966., obnašao je dužnost člana Glavnoga i Izvršnoga odbora te je bio izabran i za predsjednika Matičine Komisije za povijest iseljeničtva, a u drugom mandatu, od 1966. do 1968., obnašao je dužnost člana Glavnoga odbora. Godine 1966. bio je izabran za Matičina predstavnika u Znanstveno vijeće Zavoda za migracije i narodnosti, koji je tada bio u osnivanju, a u studenom 1966. izabran je i za predsjednika Matičine Komisije za Sjevernu Ameriku. Nakon javne objave Deklaracije o nazivu i položaju hrvatskoga književnog jezika u ožujku 1967. krenule su vrlo žestoke kritike za nacionalističko djelovanje u Matici, a kao jedan od istaknutih nacionalista, uz predsjednika Matice Većeslava Holjevca, bio je označen i Tuđman, koji je od svojega dolaska u Maticu među nekim članovima i dužnosnicima imao protivnike upravo zbog njegove karakterizacije kao nacionalista. U političkom obračunu s nacionalizmom u Matici, i njezinim predsjednikom Holjecom, najviše pozornosti izazvalo je Tuđmanovo predavanje članovima Matice nakon povratka iz Sjedinjenih Američkih Država u listopadu 1966. godine. Tuđmanova krivnja bila je u tome što je na predavanju pozitivno govorio o hrvatskim intelektualcima, političkim emigrantima okupljenima u Hrvatskoj akademiji Amerike iz New Yorka i Američko-hrvatskom akademskom klubu iz Clevelanda te predlagao čvršće povezivanje s njima. Iako je nakon objave Deklaracije od Tuđmana traženo da preda ostavku na dužnost člana Glavnoga odbora, on je to odbio, a neuspješno je završila i inicijativa za njegovo isključenje iz toga tijela na sjednici Glavnoga odbora početkom lipnja 1967. godine. Premda je formalno ostao član Glavnoga odbora sve do redovne skupštine i izbora novoga vodstva u ožujku 1968., nakon lipnja 1967. prestao je dolaziti na sjednice i pasivizirao je svoj rad u Matici.

Životopis

Ivan Tepeš rođen je 1980. u Zagrebu. Diplomirao je 2004. nakon završenoga studija povijesti i etnologije na Filozofskom fakultetu u Zagrebu, a na Fakultetu hrvatskih studija u Zagrebu 2018. obranio je doktorsku disertaciju pod naslovom *Političko djelovanje Hrvatske seljačke stranke u emigraciji od 1945. do 1990. godine*. Uži predmet znanstvenoga interesa mu je povijest hrvatskoga iseljeničtva i političke emigracije u 20. stoljeću, o čemu je objavio nekoliko znanstvenih i stručnih radova, a 2021. objavio je knjigu *Hrvatska politička emigracija – HSS*. Od 2013. do 2015. bio je zastupnik i predsjednik Odbora za kulturu u Skupštini Grada Zagreba, a u osmome sazivu Hrvatskoga sabora 2016. obnašao je dužnost potpredsjednika. Od 2017. obnaša dužnost zamjenika ravnatelja Hrvatske matice iseljenika.

Dr. Franjo Tuđman i Hrvatski narodni otpor

U svojem radu autor će dati prikaz posjeta dr. Franje Tuđmana i njegove supruge Ankiće 1987. Torontu u Kanadi. Tom prilikom na prijedlog Marina Sopte, člana Hrvatskoga narodnog otpora, dr. Tuđman pristaje održati predavanja na dva sveučilišta u Torontu. Prvo predavanje održao je na engleskom jeziku na Sveučilištu York, a drugo, koje je bilo na hrvatskom jeziku, na Ontario Institute for Educational Administration pri Sveučilištu u Torontu. Na Soptin prijedlog zatim odlazi u Sudbury i Ottawu, gdje su mu Ante Beljo i Gojko Šušak organizirali predavanja na tamošnjim sveučilištima. Ta Tuđmanova predavanja objavljena su nakon toga u službenom glasilu organizacije *Otpor*, koje je izlazilo u Chicagu, i izazvala su veliku reakciju u redovima hrvatske političke emigracije. Uspostavljeni kontakti i suradnja između dr. Tuđmana i Sopte te kompletnoga članstva Hrvatskoga narodnog otpora nastavljeni su i kasnije, odnosno tijekom ponovnoga posjeta dr. Tuđmana Kanadi i Sjedinjenim Američkim Državama. Uoči odlaska u Chicago, gdje je 1989. sudjelovao kao izlagač na 21. kongresu Američkoga udruženja slavista (AAASS), dr. Tuđman je ponovo održao predavanje na Sveučilištu York. Za vrijeme boravka u Chicagu, glavni urednik mjesečnika *Otpor* Vlado Glavaš odveo je dr. Tuđmana u Milwaukee, gdje je bio pozvan kao gost na festival mladeži Hrvatske bratske zajednice. Po završetku slavističkoga kongresa Vlado Glavaš je u dogovoru s dr. Tuđmanom organizirao njegovo predavanje i u hrvatskoj zajednici grada Chicaga. U San Franciscu član Hrvatskoga narodnog otpora Velimir Suljić organizirao je posjet i predavanje dr. Tuđmana u tom gradu, a član „Otpora” Miro Biošić iz Los Angelesa sudjelovao je u koordinaciji organizacije Tuđmanovih predavanja u tom gradu. I u Saint Louisu i Phoenixu članovi Hrvatskoga narodnog otpora sudjelovali su u organizaciji predavanja dr. Tuđmana. Poslije prvih demokratskih izbora održanih u Republici Hrvatskoj i formiranja demokratskoga sabora, Hrvatski narodni otpor saziva izvanredni Svjetski sabor organizacije, na kojem jednoglasno odlučuje da se rasformira i prestane sa službenim radom.

Životopis

Marin Sopta rođen je 6. kolovoza 1950. u Širokom Brijegu, gdje je završio osnovnu školu i opću gimnaziju. Diplomirao je 1985. politologiju na Sveučilištu York u Torontu, a 1987. upisao je poslijediplomski studij iz područja upravljanja u obrazovnom sustavu na Sveučilištu u Torontu. Doktorirao je 2012. pri Centru za Hrvatske studije Sveučilišta u Zagrebu. Od 1996. pa sve do danas direktor je Hrvatskoga centra za strategijska istraživanja. U međuvremenu je od 1996. do 1998. bio tajnik Hrvatske demokratske zajednice za iseljeništvo, a tu je funkciju ponovo obavljao od 2000. do 2002. godine. Od 1999. do 2000. bio je državni tajnik u Ministarstvu razvitka, useljeništva i obnove. Od 2005. do danas viši je stručni suradnik u Centru za kulturu i informacije „Maksimir” u Zagrebu. Dobitnik je brojnih državnih priznanja i odličja. Autor je i suautor knjiga, brojnih studija, članaka i monografija koje se bave iseljeničkom temom, položajem Hrvata u Bosni i Hercegovini i pitanjem stabilnosti.

Prilog poznavanju odnosa hrvatske političke emigracije prema Franji Tuđmanu i Hrvatskoj demokratskoj zajednici: primjer Hrvatske republikanske stranke (1981. – 1991.)

Cilj izlaganja naslovne teme jest prikazati i analizirati ocjene jedne od organizacija hrvatske političke emigracije – Hrvatske republikanske stranke (HRS) te posebno njezina predsjednika dr. Ive Korskog o Franji Tuđmanu kao disidentu i predsjedniku Hrvatske demokratske zajednice (HDZ) od 1981. do 1991. godine. Uz isticanje niza pozitivnih momenata Tuđmanova disidentskoga djelovanja tijekom 1970-ih i početkom 1980-ih u očima jednoga hrvatskog nacionalista, bivšega pripadnika Ustaškoga pokreta i dužnosnika režima Nezavisne Države Hrvatske, Korsky je jasno naznačio da Tuđmanove i njegove polazišne točke u shvaćanju hrvatske stvarnosti nisu iste, dapače da su bile dijametralno suprotne. Ali, prema Korskom, tome i nije trebalo težiti. Kada je bila riječ o prošlosti, Korsky se zauzimao za uvažavanje razlika hrvatske desnice i ljevice, pritom ne odustajući od opširne kritike potonje, ali mu je pogled prvenstveno bio usmjeren na budućnost, na pokušaj suradnje s ljudima kao što je bio Tuđman na jednom jedinome mogućem temelju – ideji hrvatske samostalne i demokratske države.

Opisani je stav i proveden krajem 1980-ih i početkom 1990-ih. HRS se nije raspustio kao neke druge organizacije hrvatske političke emigrantske organizacije, njegovi članovi nisu postali pripadnici HDZ-ovih ogranaka diljem zapadnoga svijeta, a 1991. prenio je svoje djelovanje u domovinu. S druge strane, unatoč zadržavanju ideološko-političke i organizacijske posebnosti, HRS je podržao Tuđmana i HDZ na izborima u travnju i svibnju 1990., ocjenjujući da je njihov sukus izbor između samostalne hrvatske države i Jugoslavije. O tome se stranka očitovala na sljedeći način: „Mi republikanci ne želimo dijeliti hrvatske glasove i kao stegovni hrvatski borci prihvaćamo izbore kao manifestaciju za hrvatsku državu, bez obzira na idejne, ideološke ili političke razlike između nas i nekih od kandidata koje u ovaj čas preporučujemo.”

Životopis

Wolfy Krašić rođen je 1988. u Rijeci, a diplomski te poslijediplomski studij moderne i suvremene povijesti završio je na Filozofskom fakultetu u Zagrebu 2012., odnosno 2016. godine. Od 2019. docent je na Odsjeku za demografiju i hrvatsko iseljništvo Fakulteta hrvatskih studija. Bavi se temama kao što su hrvatska politička emigracija 1945. – 1990., oblici hrvatskoga državotvornog otpora i oporbe u Hrvatskoj u istome razdoblju te djelovanje jugoslavenskoga komunističkoga represivnog sustava. Pored niza znanstvenih i publicističkih članaka, objavio je i dvije znanstvene monografije: *Hrvatsko proljeće i hrvatska politička emigracija (Školska knjiga, 2018.)* i *Hrvatski pokret otpora (AGM, 2018.)*.

dr. sc. Frano Stojić
Glavni stožer Oružanih snaga Republike Hrvatske

dr. sc. Zdravko Matić
Hrvatsko vojno učilište „Dr. Franjo Tuđman”

Tuđmanov put od razumijevanja do primjene vojne znanosti

Cilj rada je afirmirati dr. Franju Tuđmana kao vojnoga stratega i znanstvenika koji je iz vojne povijesti izvukao najvažnije lekcije te ih na kraju uspješno primijenio. Rezultat je Republika Hrvatska ostvarena u ratu. Dakle, najvažniji je put kojim se stiže do cilja, stoga je Tuđman manje važan kao povjesničar ili predsjednik, a mnogo više kao izvanredni poznavatelj umijeća ratovanja jer je za dobivanje rata potreban mnogo veći set sposobnosti. Postupno uključivanje cijeloga hrvatskog naroda u borbu ili potporu borbi zahtijevalo je veliku mudrost i takt u pripremi. Rad će obuhvaćati istraživanje i praćenje sazrijevanja Tuđmanove vojne misli koja mu je na kraju priskrbila status arhitekta suvremene hrvatske države tijekom 1990-ih. Već 1950-ih Tuđman se ozbiljnije posvetio proučavanju vojne znanosti i umijeća, kritički se osvrćući na promišljanja i stavove najpoznatijih svjetskih vojnih teoretičara. Prvenstveno je otkrivao njihove zablude i zanemarivanje bitnih činjenica kad su posrijedi ratovi za oslobođenje od stranih osvajača.

U prvom dijelu rada razmotrit će se Tuđmanova stajališta o ratu do 1957., odnosno do prvoga izdanja njegove knjige *Rat protiv rata*. Drugi dio bavit će se njegovim vojnoznanstvenim napretkom preko suradnje s beogradskom Vojnom enciklopedijom. Također će se razviti usporedba s dopunjenim i prerađenim izdanjem njegove knjige iz 1970., s obzirom na to da ju je objavio kao građanska osoba, odnosno umirovljeni general. Treći dio bavit će se Tuđmanovom praktičnom primjenom vojne znanosti s aspekta oslanjanja na snagu vlastitoga naroda i njegovih oružanih snaga primjenom taktičke strpljivosti. Također će se pokušati utvrditi analogija između Tuđmanovih vojnih opservacija i suvremene vojne terminologije.

Tuđman je na temelju vlastitoga ratnog iskustva, proučavanja vojne povijesti i temeljitoga poznavanja budućega protivnika bio u stanju predvidjeti ratne događaje te odgovoriti neishitreno i na prikladan način. Na kraju je reintegracijom istočne Slavonije u ustavno-pravni poredak Republike Hrvatske uspio postići maksimu: „Vrhunac ratnoga umijeća je dobiti rat bez borbe.”

Životopis

Frano Stojić doktorirao je 2020. kroatologiju na Fakultetu hrvatskih studija Sveučilišta u Zagrebu. Godine 1989. diplomirao je na Tehnološkom fakultetu u Zagrebu. Časnik je Oružanih snaga Republike Hrvatske 30 godina, od čega je veći dio služio u Vojnoj policiji (12 godina) i na Hrvatskom vojnom učilištu (12 godina), gdje je predavao suvremene

operacije i protupobunjeničku borbu. Godine 2003./2004. zapovjednik je hrvatskoga nacionalnoga kontingenta koji je prvi sudjelovao pod operativnim zapovjedništvom NATO-a u misiji ISAF (*International Security Assistance Force*) u Islamskoj Republici Afganistanu. Trenutačno je raspoređen na mjesto stožernoga časnika za normizaciju u Upravi za logistiku Glavnoga stožera Oružanih snaga Republike Hrvatske.

Zdravko Matić redoviti je profesor na Odsjeku za povijest Hrvatskoga vojnog učilišta „Dr. Franjo Tuđman” u Zagrebu. Na sljedno rastućoj vojnoj izobrazbi predaje kolegije Vojna povijest I i II, a na Vojnim studijima kolegije Hrvatska politička povijest, Vojna povijest i Domovinski rat. Bavi se vojnom, političkom, kulturnom i crkvenom poviješću kraja 19. i 20. stoljeća.

Događajna polja i uporišta Tuđmanova djelovanja u razdoblju 1991. – 1999.

Riječ je o radu podijeljenom na dva osnovna dijela. U prvom se opisuju glavna događajna polja, a u drugom se upućuje na glavna uporišta Tuđmanova djelovanja u spomenutom razdoblju. Rad obasiže približno jedan i pol autorski arak.

Životopis

Ivan Rogić završio je studij psihologije u Beogradu 1967., a sociologije i filozofije 1971. u Zagrebu, gdje je 1986. i doktorirao iz područja sociologije. Redoviti je profesor na Arhitektonskom fakultetu u Zagrebu. Kao pjesnik javio se s naraštajem oko časopisa *Pitanja* (*Predgovor*, 1969.) i razvijao u duhu postmodernističke pjesničke paradigme. U njegovu pjesništvu (*Odlazak s Patmosa*, 1971.; *Marina kruna*, 1971.; *Lučke pjesme za pjevanje i recitiranje i druge nerazumljive pjesme*, 1980.; *Pjesme o imenima, ženama i drugom*, 1985.; *Osnove uranometrije*, 1994.; *Pabirci i po koja pjesma*, 2003.) prepoznatljivi su odjeci tradicije hrvatskoga pjesništva (S. S. Kranjčevića, J. Polića Kamova, A. B. Šimića, M. Krležu), no njegov je pjesnički rukopis prije svega postmodernistički hibrid u kojem se detektiraju intertekstualnost, metatekstualnost te konkretistička i vizualistička pjesnička praksa. Piše i kulturološke i sociološke eseje (*Ogledi i pabirci*, 1988.; *Peti stupanj prijenosa*, 1992.; *Figure ukročene sreće*, 1994.; *Tko je Zagreb?*, 1997.; *Smaragdni brid*, 1998.), često komplementarne vlastitoj pjesničkoj praksi.

Osnovna su mu područja znanstvenoga rada urbana sociologija, sociologija okoliša i sociologija razvoja (*Stanovati i biti: rasprave iz sociologije stanovanja*, 1990.; *Periferijski puls u srcu od grada: zamke revitalizacije*, 1992.; *Tehnika i samostalnost: okviri za sliku treće hrvatske modernizacije*, 2000. i dr.).

Stvaranje države Hrvatske 1991.

U izlaganju se tematiziraju pojedini politički procesi i okolnosti u kojima se odvijala priprema proglašenja hrvatske neovisnosti od rujna 1990. (u vrijeme dok je Hrvatska još uvijek bila članica jugoslavenske federacije) pa sve do proglašenja hrvatske neovisnosti 25. lipnja 1991. u Hrvatskom saboru kao odluke koja nije imala nijednoga relevantnoga političkog zagovornika na međunarodnoj političkoj sceni. Poseban osvrt bit će dan na određene političke poteze i susrete predsjednika Tuđmana.

Životopis

Davorin Rudolf, sveučilišni profesor, znanstvenik, političar i diplomat, rođen je 13. veljače 1934. u Omišu, srednje obrazovanje stekao je u Splitu, a pravne znanosti diplomirao je na Pravnome fakultetu u Sarajevu. Zvanje doktora znanosti stekao je na Sveučilištu u Zagrebu te je specijalizirao međunarodno i komparativno pravo na američkim sveučilištima Princeton i New York. Redoviti je član Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, Svjetske akademije umjetnosti i znanosti (World Academy of Art and Science), redoviti sveučilišni profesor međunarodnoga javnog prava u miru. Obnašao je i mnoge državne funkcije, od kojih se ističu one ministra pomorstva i ministra vanjskih poslova Republike Hrvatske.

dr. sc. Julija Barunčić Pletikosić

Hrvatski memorijalno-dokumentacijski centar Domovinskog rata

dr. sc. Ivan Radoš

Hrvatski memorijalno-dokumentacijski centar Domovinskog rata

Franjo Tuđman i međunarodna zajednica od proglašenja samostalnosti Republike Hrvatske 25. lipnja 1991. do međunarodnoga priznanja 15. siječnja 1992.

Ubrzo nakon što je Sabor Republike Hrvatske 25. lipnja 1991. donio Ustavnu odluku o suverenosti i samostalnosti Republike Hrvatske počela je otvorena agresija Jugoslavenske narodne armije i pobunjenih Srba na Hrvatsku. Do kraja 1991., odnosno do međunarodnoga priznanja u siječnju 1992., Hrvatska je, uz organizaciju obrane i zbrinjavanje izbjeglica, morala provoditi aktivnosti na međunarodnom i diplomatskom planu. Trebalo je zadobiti naklonost međunarodne zajednice, isprva nesklone raspadu Jugoslavije, prikazati položaj Hrvatske, objasniti uzroke i posljedice rata u Hrvatskoj te naposljetku zadobiti i osigurati podršku međunarodne zajednice za priznanje hrvatske suverenosti i neovisnosti. Kao središnja osoba hrvatske državne politike u to vrijeme, predsjednik Franjo Tuđman imao je važnu ulogu u tim nastojanjima i procesima koji su obilježili drugu polovinu 1991. godine. U izlaganju će se na temelju objavljene privatne arhive i korespondencije predsjednika Tuđmana, knjige intervjua stranim medijima, postojeće literature, ostalih tiskovina, kao i knjiga memoara njegovih suradnika, odnosno domaćih i stranih sudionika tih zbivanja, posebno predstavnika Svete Stolice, Njemačke, Austrije i Sjedinjenih Američkih Država, nastojati prikazati uloga i stavovi predsjednika Tuđmana u intenzivnom i zahtjevnom razdoblju hrvatske povijesti tijekom Domovinskoga rata.

Životopis

Julija Barunčić Pletikosić rođena je 1980. Diplomirala je kroatistiku i povijest na Filozofskom fakultetu u Zagrebu. Godine 2007. upisala je poslijediplomski doktorski studij povijesti na Hrvatskim studijima u Zagrebu, gdje je u srpnju 2014. obranila doktorsku disertaciju pod naslovom *Katolička crkva u Hrvatskoj 1991. – 1995.: stavovi, djelovanje, stradanja*. Zaposlena je u Hrvatskom memorijalno-dokumentacijskom centru Domovinskog rata u Zagrebu kao voditeljica Odjela za znanstveno istraživanje Domovinskog rata. Objavila je jednu autorsku knjigu, veći broj znanstvenih radova u stručnim i znanstvenim publikacijama, napisala nekoliko poglavlja u knjigama na hrvatskom i engleskom jeziku te izlagala na više domaćih i međunarodnih znanstvenih skupova. Urednica je većega broja knjiga s tematikom iz Domovinskoga rata u Hrvatskoj.

Ivan Radoš rođen je 1978. u Zagrebu, gdje je diplomirao povijest i latinski jezik na Filozofskom fakultetu. Zaposlen je kao viši arhivist u Odjelu za znanstveno istraživanje Hrvatskoga memorijalno-dokumentacijskog centra Domovinskog rata. Doktorirao je 2018. s temom ustroja vojnih snaga pobunjenih Srba u sjevernoj Dalmaciji. Autor je jedne i urednik više knjiga, objavio je više članaka te izlagao na više domaćih i međunarodnih skupova.

„Nein!” i „No!”: Franjo Tuđman i *Plan Z-4*

U ranu jesen 1994. predsjednik Republike Hrvatske Franjo Tuđman morao se suočiti s najnovijim prijedlogom međunarodne zajednice o mirnom rješavanju sukoba. Radilo se o *Nacrtu sporazuma o Krajini, Slavoniji, Južnoj Baranji i Zapadnom Srijemu*, koji su izradili veleposlanici zemalja Kontaktne skupine: Sjedinjenih Američkih Država, Rusije, Europske zajednice i Ujedinjenih naroda, dakako mnogo poznatijem kao *Plan Z-4, Z-4* ili *Zagreb Four Talks*. Plan je predviđao visok stupanj teritorijalno-političke autonomije za srpsku manjinu u Hrvatskoj, i to u tolikoj mjeri da je znatno nadmašivao ustavna rješenja manjinskoga pitanja iz proljeća 1992. Nakon gotovo dvije i pol godine upornoga odbijanja pobunjenih Srba svih prijedloga mirnoga rješenja sukoba u Hrvatskoj, *Plan Z-4* doslovno je šokirao Tuđmana. Koje je metode, načine i objašnjenja hrvatski predsjednik upotrijebio radi odbijanja *de facto* konfederalnoga (i stoga neprihvatljivoga) ustroja Hrvatske analizirat ću na temelju zapisnika razgovora koje je vodio s međunarodnim posrednicima, memoara i drugih izvora.

Životopis

Ivica Miškulin rođen je 13. kolovoza 1979. u Slavonskom Brodu. Stupanj doktora povijesnih znanosti postigao je 2009. U veljači 2017. zaposlen je na radnome mjestu izvanrednoga profesora na Hrvatskom katoličkom sveučilištu, a u veljači 2018. izabran u znanstveno zvanje znanstveni savjetnik. Bavi se različitim temama iz hrvatske i svjetske povijesti 20. stoljeća. O tome je objavio tri znanstvene monografije i veći broj znanstvenih radova. Živi i radi u Zagrebu.

Franjo Tuđman i Bosna i Hercegovina

U radu će se, na temelju javnih govora prilikom važnih političkih događaja i političkih inicijativa predsjednika Republike Hrvatske Franje Tuđmana, ali i pojedinih transkripta razgovora u kojima predsjednik Tuđman spominje Republiku Bosnu i Hercegovinu, izdvojiti glavne značajke odnosa Franje Tuđmana i hrvatske politike prema Bosni i Hercegovini od 1990. do kraja 1995. godine.

Životopis

Ante Nazor diplomirao je 1993. na Filozofskom fakultetu u Zagrebu smjer povijest i arheologija, a 1999. na istom je fakultetu magistrirao (znanstveno polje: povijest). Doktorirao je 2007. godine. Od 1993. do 1997. bio je profesor u novoutemeljenoj Dočasničkoj školi HV-a „Ante Starčević” u Jastrebarskom, od 1997. do 2003. nastavnik na Katedri za vojnu povijest Hrvatskoga vojnog učilišta u Zagrebu, a od 2003. do 2005. bio je na mjestu časnika za vojnu povijest na Odsjeku za vojnu povijest Odjela za združenu doktrinu i vojnu povijest pri Zapovjedništvu za združenu izobrazbu i obuku „Petar Zrinski” u Zagrebu (bivši HVU). Do 2003. dočasnicima i časnicima predavao je hrvatsku povijest od 7. stoljeća do završetka Domovinskoga rata (s naglaskom na vojnu povijest), a od 2003. do 2005. na Visokoj dočasničkoj školi u Jastrebarskom predavao je predmet Vojna povijest – Operacije oružanih snaga Republike Hrvatske u Domovinskom ratu (1991. – 1995.). Od 2005. ravnatelj je Hrvatskoga memorijalno-dokumentacijskog centra Domovinskog rata.

Sudjelovao je na više znanstvenih skupova u zemlji i inozemstvu. Autor je i suautor nekoliko knjiga te tekstova za kataloge izložbi s temama iz Domovinskoga rata. Napisao je više znanstvenih radova – većinom s problematikom iz hrvatske vojne povijesti, te više od 30 stručnih i publicističkih radova, koji su objavljeni u prigodnim zbornicima ili stručnim časopisima. Urednik je više knjiga, autor izložbe o počecima suvremene hrvatske države, autor scenarija za dokumentarni film *Vukovar 1991.*

Dr. Franjo Tuđman i Istra

Analiza izjava dr. Franje Tuđmana o Istri početkom demokratskih promjena 90-ih godina pokazuje poznavanje njezine specifičnosti, demografije, mentaliteta i dugoga povijesnog razdoblja koji je obilježavala borba za očuvanje nacionalnoga identiteta i prava na slobodno korištenje jezika i običaja. Dr. Tuđman je u procesu nastanka i formiranja Republike Hrvatske podržavao dijalog suradnje u Istri, svjestan činjenice da se na teritoriju Istre razvijaju procesi dezintegracije koji su bili u suprotnosti s trećim valom demokratizacije nastajanja novih država srednje i istočne Europe. Analiza govora i izlaganja dr. Tuđmana pokazuje razumijevanje Istre, njezinih karakteristika, povijesnih naslijeđa i u suprotnosti je s netočno formiranim tezama o njegovu odbacivanju Istre, koje se koriste i danas u političkom diskursu za potrebe političkih kampanja u izbornim ciklusima.

Životopis

Tatjana Tomaić magistrirala je na Fakultetu političkih znanosti u Zagrebu, poslije-diplomski znanstveni studij Hrvatska i Europa, znanstvena grana hrvatska politika / politika Europske unije. Zaposlena je u Institutu društvenih znanosti Ivo Pilar. Područja njezina istraživanja su hrvatska politika i politika Europske unije, međunarodni odnosi, konflikti potencijal i granična pitanja, politike identiteta, regionalizam, nacionalizam. Sudjelovala je i izlagala na brojnim međunarodnim kongresima, znanstvenim skupovima, tribinama, edukacijskim seminarima i politološkim školama u zemlji i inozemstvu.

Franjo Tuđman i pravaši

Tema izlaganja je odnos Franje Tuđmana i političara pravaške orijentacije iz pravaških stranaka. Osnovna je istraživačka hipoteza da je odnos između Tuđmana i Hrvatske stranke prava (HSP), kao stožerne pravaške stranke u hrvatskome političkom životu i stranačkom sustavu, imao dvije razvojne faze. U prvoj, koja je trajala od 1990. do 1993., bila je prisutna radikalna kritika Tuđmana i njegove vlasti, koji je s druge strane također negativno gledao i osuđivao radikalnu politiku pravaškoga vodstva pod vodstvom Dobroslava Parage i Ante Paradžika, osobito ustašonostalgiju. U to je vrijeme HSP bio istinska parlamentarna oporbena stranka populističke radikalne desnice. Druga faza, od 1993. do 1999., jest ona nakon pravaškoga raskola i promjene u vodstvu HSP-a pa sve do Tuđmanove smrti. Kritika HSP-a na račun Tuđmana u toj fazi je izostala, a sam Tuđman je prema HSP-u i novom vodstvu na čelu s Antom Đapićem bio iznimno tolerantan. Nakon pravaškoga raskola HSP je u stranačko-političkome životu nastavio političko djelovanje kao lojalna oporbena stranka radikalne desnice. Posebna pozornost u izlaganju posvećena je sukobima između predsjednika Tuđmana i pravaškoga prvaka Parage.

Životopis

Velimir Veselinović rođen je 15. srpnja 1984. u Zagrebu, gdje je završio osnovnu, osnovnu glazbenu i srednju Upravnu i birotehničku školu. Akademске godine 2004./2005. upisao je studij politologije na Fakultetu političkih znanosti Sveučilišta u Zagrebu. Akademsko zvanje sveučilišnoga prvostupnika politologije stekao je 2010., a 2011. stekao je akademsko zvanje magistar politologije. Akademске godine 2012./2013. upisao je poslijediplomski sveučilišni doktorski studij Politologija na Fakultetu političkih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, gdje je u travnju 2018. doktorirao s tezom Hrvatska stranka prava u suvremenoj Hrvatskoj od 1990. do 2011. pod mentorskim vodstvom prof. dr. sc. Stjepana Matkovića. Tijekom svih razina studija bio je demonstrator na kolegijima Povijest hrvatskih političkih ideja i Politike povijesti. Osnovna su mu područja znanstvenoga zanimanja suvremena hrvatska politička povijest, povijest hrvatskih političkih stranaka i pokreta, desni radikalizam i populizam, politike povijesti i hrvatske političke ideologije, posebno povijest pravaštva. Znanstveni je suradnik u dva znanstvena polja: politologija i povijest. Godine 2021. izabran je u naslovno znanstveno-nastavno zvanje docent. Ukupno je dosad objavio jednu znanstvenu monografiju, jednu znanstvenu uredničku knjigu, 13 znanstvenih radova, od čega sedam u A1 znanstvenim časopisima i šest u zbornicima radova. Objavio je i 17 stručnih radova (prikaza i recenzija) u A1 znanstvenim časopisima. Sudjelovao je s vlastitim izlaganjima na šest znanstvenih skupova.

Akademija nacionalne sigurnosti: Dr. Franjo Tuđman

Neposredno nakon završetka Domovinskoga rata, još početkom 1996. kao član Odbora za strateške odluke Predsjedničkoga vijeća predsjednika Tuđmana i zamjenik ratnoga ministra obrane Gojka Šuška započeo sam svoje razgovore s predsjednikom Tuđmanom o modernizaciji Hrvatske vojske i nacionalnoj sigurnosti Republike Hrvatske. Krajem 1997. donio sam predsjedniku Tuđmanu prvu verziju dokumenta o utemeljenju Akademije nacionalne sigurnosti i ona je zatim započela svoj put stručne i političke evaluacije, a u radu će biti govora o okolnostima i rezultatu toga procesa.

Životopis

Krešimir Ćosić diplomirao je, magistrirao i doktorirao na Fakultetu elektrotehnike i računarstva u Zagrebu. Kao znanstvenik objavio je više od 120 radova u uglednim međunarodnim časopisima, a objavio je i desetke članaka i intervjuja u našim tiskanim medijima. Autor je knjige *Između prošlosti i budućnosti* (2022.).

Početkom Domovinskoga rata, krajem ljeta 1991. pridružuje se Zboru narodne garde. Godine 1992. postaje specijalni savjetnik ratnoga načelnika Glavnoga stožera, generala zbora Janka Bobetka. Tijekom Domovinskoga rata sudjelovao je u svim ključnim operacijama Hrvatske vojske: *Bura '92*, *Maslenica '93*, *Zima '94*, *Skok-1*, *Skok-2*, *Bljesak*, *Ljeto '95*, *Oluja*, *Maestral-1*, *Maestral-2* i *Južni potez*. Umirovljen je 29. rujna 2000. u činu general-pukovnika. Za svoj doprinos u Domovinskom ratu te modernizaciji i jačanju Oružanih snaga Republike Hrvatske odlikovan je Redom kneza Domagoja s ogrlicom, Redom bana Jelačića, Redom Ante Starčevića, Redom Danice hrvatske s likom Ruđera Boškovića, Redom hrvatskog trolista, Spomenicom domovinske zahvalnosti, Spomenicom Domovinskog rata, medaljama „Bljesak”, „Ljeto '95”, „Oluja” i „Iznimni pothvat”. Dobitnik je Nagrade Grada Zagreba za 2020.

Odluke predsjednika Franje Tuđmana vezane uz carinski sustav u Domovinskom ratu i reintegraciji hrvatskoga Podunavlja

U sklopu aktivnosti prvoga predsjednika Franje Tuđmana u uspostavi neovisne Republike Hrvatske posebno područje rada bilo je stvaranje fiskalnoga, pravnoga, teritorijalnoga i gospodarskoga suvereniteta. Temeljni čimbenik za ostvarivanje tih ciljeva bilo je ustrojavanje neovisnoga carinskog sustava. Predsjednik Tuđman donio je 1991. ukaze o proglašavanju Zakona o carinskoj službi i Carinskoga zakona, čime su stvorene pretpostavke za ustrojavanje i početak rada Carinske uprave Republike Hrvatske.

U ratnoj agresiji privremeno su okupirane istočne hrvatske granice, što je omogućilo nezakonitu prekograničnu trgovinu u suprotnosti s rezolucijama Vijeća sigurnosti Ujedinjenih naroda. Hrvatska je zbog toga uskraćena za nenaplaćene carinske prihode te nezakonito izvezena materijalna, prirodna i kulturna dobra na područja bivših republika koje su ostale u Jugoslaviji. Predsjednik Tuđman učestalo je upozoravao međunarodnu zajednicu na važnost uspostave carinsko-granične kontrole okupiranih hrvatskih granica da bi se onemogućila dostava vojne opreme, što bi za posljedicu imalo prekid agresije iz smjera Savezne Republike Jugoslavije i dijelova Bosne i Hercegovine. U procesu mirne reintegracije istaknuo je važnost i ulogu hrvatskih carinika u sklopu Prijelazne carinske službe, a za otvaranje graničnih prijelaza rekao je da je ključan dokaz povratka Podunavlja u ustavno-pravni poredak Republike Hrvatske. Pritom je potrebno naglasiti da su upravo hrvatski carinici, poput hrvatskih vojnika i policajaca na rijekama Savi i Uni u oslobodilačkim akcijama *Bljesak* i *Oluja*, podignuli hrvatski barjak na carinskim ispostavama na Dunavu 14. srpnja 1997., na dan početka primjene hrvatskih carinskih propisa na području pod upravom UNTAES-a, šest mjeseci prije završetka reintegracije, čime je oslobođen i posljednji dio hrvatske granice.

U radu će se na temelju proglašanih zakona u *Narodnim novinama*, arhivskoga gradiva i vjerodostojne literature prikazati važnost carinskoga sustava u sklopu donesenih odluka predsjednika Tuđmana u ostvarivanju slobodne, neovisne i suverene Hrvatske.

Životopis

Nenad Grgurica rođen je 23. srpnja 1970. u Splitu. Po struci je diplomirani komunikolog i ekonomist. Od 1994., nakon sudjelovanja u Domovinskom ratu u 141. brigadi Hrvatske vojske, zaposlen je u Carinskoj upravi Republike Hrvatske. Proučava carinsku povijest i arhivsko gradivo iz Domovinskoga rata i mirne reintegracije hrvatskoga Podunavlja. Objavio je više radova i članaka te sudjelovao na više znanstvenih skupova. Autor je knjige *Kroz 4700 godina carine* te suautor izložbe *Carinska uprava Republike Hrvatske 1991. – 2018.*, postavljene u Središnjem uredu Carinske uprave u Zagrebu, dokumentar-

noga filma *Dubrovački carinski statut iz 1277.*, snimljenog 2019., i monografije *30 godina carinske službe* iz 2021. Kao carinski službenik u Hrvatskoj i zemljama Europske unije bio je član stručnih tijela, odbora, projekata, savjetovanja, programa, konferencija i monitoringa. Držao je interna stručna predavanja, a u osnovnoškolskim, srednjoškolskim i visokoškolskim ustanovama gostujuća predavanja o carinskom sustavu.

Detuđmanizacija: discipliniranje hrvatske demokratizacije

Ovaj rad pruža uvid u način na koji je koncept „detuđmanizacije” ušao u javni, politički i znanstveni diskurs Hrvatske nakon smrti prvoga hrvatskog predsjednika dr. Franje Tuđmana. Na temelju analiziranoga društveno-političkog i znanstvenog diskursa u dostupnoj znanstvenoj literaturi, programskih dokumenata i hrvatskih tiskovina (2000. – 2022.), cilj je utvrditi je li i u kojoj mjeri koncept „detuđmanizacije” konstruiran preko postmodernističke reaproprijacije međunarodno sponzoriranih znanstvenih spoznaja ili je izvorno nastao u kontekstu društveno-političke borbe za vlast nakon smrti prvoga hrvatskog predsjednika. U tu svrhu u ovom se kvalitativnom sociološkom istraživanju koristi metodologija foucaultovske analize diskursa da bi se kroz teorijski okvir konstruktivizma kao subalterni (kritički) znanstveni pristup dekonstruirali diskursi takozvanoga procesa detuđmanizacije. Izmještanjem iz konteksta proizvedenoga znanja „Globalnoga Sjevera”, rad u zaključku upozorava na veliki potencijal subalternoga kritičkoga znanstvenog pristupa te konstruktivističkoga teorijskog okvira i metodologije, koji su u ovom slučaju omogućili bolje razumijevanje poslijeratnoga društveno-političkog i znanstvenog diskursa – diskursa koji unatrag dvadeset godina koncept „detuđmanizacije” stavlja u funkciju neoliberalnoga discipliniranja procesa demokratizacije hrvatskoga društva.

Životopis

Sandra Cvikić (1967.), sociologinja, znanstvena je suradnica u Institutu društvenih znanosti Ivo Pilar. Završila je dvopredmetni dodiplomski studij engleske književnosti i sociologije u Kanadi (Sveučilište zapadnog Ontarija) te interdisciplinarni magisterij suvremenih europskih studija u Velikoj Britaniji (Sveučilište u Sussexu) kao stipendistica Ministarstva europskih integracija Republike Hrvatske i britanske Vlade. Doktorirala je 2016. na interdisciplinarnom doktorskom studiju kroatologije na Hrvatskim studijima Sveučilišta u Zagrebu. Od studenoga 2008. radi u Područnom centru Instituta Pilar u Vukovaru. Područje njezina znanstvenoga interesa su socijalizam, Domovinski rat i tranzicijska pravda, prisilne migracije te postmodernistički kritički metodološki i teorijski okvir (konstruktivistička utemeljena teorija, foucaultovska analiza diskursa, kritička / sociologija subaltern „Globalnoga Juga”). Objavila je više radova u znanstvenim časopisima i zbornicima radova.